

พรรณานุกรมเรื่องการศึกษาของ และ ความหลุดพ้นในปรัชญาเซน

นางสาวพัชราภรณ์ คชสังขสิทธิ์

006865

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปรัชญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

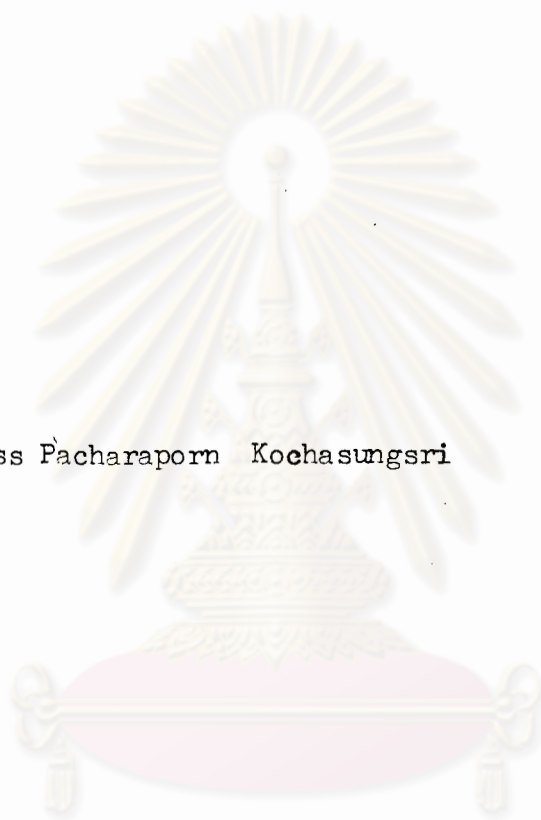
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔

I16645121

THE CONCEPT OF BONDAGE AND LIBERATION IN JAINA PHILOSOPHY

Miss Pacharaporn Kochasungsri

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย

ทรรคนะเรื่องการติ๊กของ และความหลุกพันในปรัชญาเซน
นางสาวพัชราภรณ์ คชสังข์สิทธิ์

ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ปรัชญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ บุญาค)

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ ริงษ์)

.....
กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ)

.....
กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ทรรศนะเรื่องการติ๊กของ และความหลุดพ้นในปรัชญาเซน
ชื่อนิติกร นางสาวพัชรภรณ์ คชสังขสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์
ภาควิชา ปรัชญา
ปีการศึกษา ๒๕๒๔

บทคัดย่อ

ทรรศนะเรื่องความหลุดพ้นและการติ๊กของเป็นปัญหาที่สำคัญในปรัชญาอินเดีย และมีคำอธิบายในแต่ละระบบแตกต่างกัน ปรัชญาเซนเป็นระบบหนึ่งที่มีความแตกต่างจากระบบอื่นและมีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง การเข้าใจปัญหาเหล่านี้จะทำให้เข้าใจคำสอนที่เป็นหลักสำคัญหรือที่เป็นหัวใจของปรัชญาเซนได้อย่างแจ่มแจ้ง

ทรรศนะทางอภิปรัชญาของเซนมีลักษณะเป็นทวินิยมคือ ถ้าวินิมิตต์จะมี ๒ อย่างคือ ชีวะหรือสิ่งมีสำนึก (consciousness) และสิ่งไร้สำนึกหรือสสาร (non-consciousness or matter) ซึ่งเรียกว่าชีวะ ชีวะในสภาพดั้งเดิมนั้นบริสุทธิ์ ความติ๊กของเกิดขึ้นเนื่องจากการมาผูกพันกับชีวะนี้ ชีวะต้องมามีหมองและสูญเสียความบริสุทธิ์ดั้งเดิมไปก็ด้วยอนุภาคของกรรม ตามทรรศนะของเซนนั้นกรรมคือ วัตถุ (ปหคละ) มีลักษณะเป็นอนุภาคหรืออนุซึ่งละเอียดมาก สาเหตุที่ทำให้ชีวะบริสุทธิ์ต้องมาติ๊กของด้วยอนุภาคของกรรมคือ อวิชชา ซึ่งหมายถึงความไม่รู้อริยในธรรมชาติของชีวะ ทำให้เกิดกิเลสซึ่งเรียกว่า กษายะ กษายะมี ๔ อย่างคือ โลภะ (ความโลภหรือความอยากได้) โกรธะ (ความโกรธ) มานะ (ความถือตัว) และมายา (ความหลง) กษายะนี้เองที่เป็นตัวดึงดูดอนุภาคของกรรมให้เข้าไปแทรกซึมติดอยู่กับชีวะ ทำให้ชีวะต้องมีสภาพติ๊กของซึ่งเรียกว่า พันธะ สภาพของชีวะในลักษณะนี้จะต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏเป็นสภาพแห่งความทุกข์ ดังนั้นจุดหมายสูงสุดในชีวิตจึงมิใช่เพียงเพื่อการกระทำดี เพราะการกระทำ

ก็ยิ่งส่งผลให้เกิดอนุภาคของกรรมคือ ซึ่งทำให้เกิดสภาพที่มีความสุขทางโลก แต่ก็มีใช้
 ความสุขที่แท้จริง เพราะชีวิตะยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกและอาจพลังพลาดไปสร้างกรรม
 ชั่วได้อีก, วิธีทางที่ถูกต้องก็คือการให้ชีวิตะได้กลับไปมีสภาพสมบูรณ์และบริสุทธิ์ดั้งเดิม ซึ่ง
 หมายถึงการแยกชีวิตะออกจากอนุภาคของกรรมให้ได้อย่างเด็ดขาด เมื่อชีวิตะเป็นอิสระอย่าง
 เด็ดขาดเช่นนี้แล้ว ชีวิตะก็ไต่บรรลุถึงความหลุดพ้นหรือโมกษะอันเป็นจุดหมายอันประเสริฐ
 และสูงสุดของชีวิต

วิธีทางที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงความหลุดพ้นนั้น จะต้องเริ่มจากการมีศรัทธาชอบ
 (สัมยัคทรรณะ) ต้องมีความรู้ชอบ (สัมยัคชญาณะ) และความประพฤติชอบ (สัมยัคจารีต)
 พร้อมกันไป ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่ารัตนตรัยของเซน ขั้นตอนจากนี้ปฏิบัติต้องขจัดอนุภาคของ
 กรรมให้หมดสิ้นจากชีวิตะ ด้วยวิธีการปิดกั้นอนุภาคของกรรมใหม่ภายนอกมิให้หลังไหลแทรก
 ซึมเข้าสู่ชีวิตะ การประพฤติปฏิบัติคนให้อยู่ในกฎข้อบังคับที่สำคัญของศาสนาอย่างเคร่งครัด
 มีการรักษาพรตซึ่งประกอบด้วยพรตสำคัญ ๕ ประการคือ อหิงสา (การไม่เบียดเบียน)
 สัตยะ (การพูดความจริง) อัสเตยะ (การไม่ขโมยหรือหยิบสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต)
 อนุญาต) พรหมจรรย์ (การรักษาพรหมจรรย์) และอปริกรหะ (การไม่ติดข้องในสิ่งทั้ง
 ปวง) และพรตรอง ๗ ประการคือ คุณพรต ๓ และศึกษาพรต ๔ พรตทั้งหมดนี้เป็นข้อ
 ปฏิบัติเพื่อรักษาและสนับสนุนมหาพรต ๕ ประการ การรักษาพรตดังกล่าวแม่จะสามารถ
 ปิดกั้นมิให้อนุภาคของกรรมใหม่หลังไหลเข้าไปแทรกซึมติดอยู่กับชีวิตะได้ แต่ก็ไม่สามาร
 ทำลายอนุภาคของกรรมเก่าให้หมดไปโดยเร็วได้ ดังนั้นจึงต้องมีการทำลายกรรมเก่าให้
 หมดสิ้นไปด้วยการบำเพ็ญตบะ

เมื่อชีวิตะสามารถทำลายอนุภาคของกรรมเก่าได้หมดแล้ว ชีวิตะก็จะหลุดพ้นจาก
 อนุภาคของกรรม และหลุดพ้นจากการผูกพันกับวัตถุทั้งปวงกลับไปสู่สภาพบริสุทธิ์ดั้งเดิมอีก
 ในสภาพนี้เองที่เรียกว่าโมกษะ ผู้ที่บรรลุโมกษะแล้วจะเป็นผู้ที่มีการพัฒนาการทางจิตใจถึง
 ขั้นสูงสุดคือขั้นที่ ๑๔ ซึ่งเรียกว่า อโยคเกวลี - คุณสถาน ซึ่งเมื่อตายแล้วชีวิตะที่บรรลุ
 โมกษะนี้จะลอยขึ้นสู่เบื้องสูง และไปพำนักอยู่ที่สุทธคิลาซึ่งเป็นที่สุดของโลก ๗๘ ชีวิตะใน
 สภาพดั้งเดิมนี้จะสามารถรู้อัจฉถึงพลังเดิมอันมีอยู่ภายในตน และไต่บรรลุถึงความสมบูรณ์
 ๔ ประการคือ มีความเห็นอันหาที่สุดมิได้ มีความรู้อันหาที่สุดมิได้ มีอำนาจอันหาที่สุดมิได้
 มีความสุขอันหาที่สุดมิได้ ชีวิตะนี้จะดำรงอยู่ชั่ววันรันดร ไม่มีการเสื่อมสลาย

Thesis Title The Concept of Bondage and Liberation in Jaina
 Philosophy
Name Miss Pacharaporn Kochasungsri
Thesis Advisor Assistant Professor Vichitr Kerdvisit
Department Philosophy
Academic Year 1981

ABSTRACT

The concept of Bondage and Liberation is the very important problem in Indian Philosophy. In each system appears varied the explanation of this concept. To master this contributes much to understanding the core of Jainism.

Dualistic is it that the Metaphysical concept of Jainism advocates two kinds of the ultimate reality: Jiva (the conscious) and Ajiva (the unconscious). The primal nature of Jiva has been pure. But Jiva tainted itself because of Ajiva at the unknown point of time. From then on it has become impure and lost its primal status because of Karmic particles. According to Jainism, Karmas are nothing but the matter called Pudgala. They are atomic and subtle in general features. The important cause of bondage is Avidya or Ignormance. that attracts the Karmic particle into Jiva. This cause hidden in Jiva brings about defilements further called Kṣāyas which are of four kinds: Lobha (avarice), Dveṣa

(hatred), Māna (conceit) and Māya (illusion). It is obvious here that Kaṣāyas are nothing but the real cause that attracts the Karmic particles into Jiva. Such phenomenon is called bondage and it is because of this fact that Jiva has to be tied with the cycle of rebirths. This is the suffering-unbearable condition. So the ultimate aim of life is not to do good only. This is because to do good as such yields good fruit which is the lower happiness incomparable to the highest one. The reason for this is that Jiva as such has to reap fruit within the circle of rebirths. Again it may be tempted and then fall into the evil action and condition undesirably. The right way is to raise Jiva up to the primal status. This refers to the separation of Jiva from the Karmic particles once and for all. By following the way mentioned above, the Jiva would attain its former purity and this is called Liberation or Mokṣa which is the Sumum bonum of life.

The following are the ways leading to the Liberation:

The First step: the aspirants begin with Right Faith (samyakdarsna), Right Knowledge (samyakjñana) and Right Conduct (samyakcaritra). These are called the three jewels (ratana traya) of Jainism.

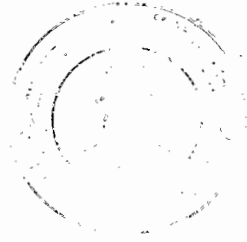
The Second step: the aspirants have to try to eradicate the Karmic particles within Jiva through Samvara which is the way of Impelling new Karmic outside. These are based on controlling himself strictly under the religious disciplines, namely, Ahimsa (non-violence), Satya (truth-holding), Asteya (non-stealing), Brahmacharya (the vow of chastity). These are called Mahāvratā

(great vows). Another vows that should be practised together with the great vows is called Śīlavratas: 3 Guṇa Vrata and 4 Śikṣa Vrata. The aim of Śīlavratas is to protect and promote Mahāvratas. Though all of these Vratas can prevent Karmic particles outside from overflowing into Jiva, yet they cannot destroy all of old Karmic particles inherent in it. So it is necessary for the aspirant to destroy these Karmic particles through austerities.

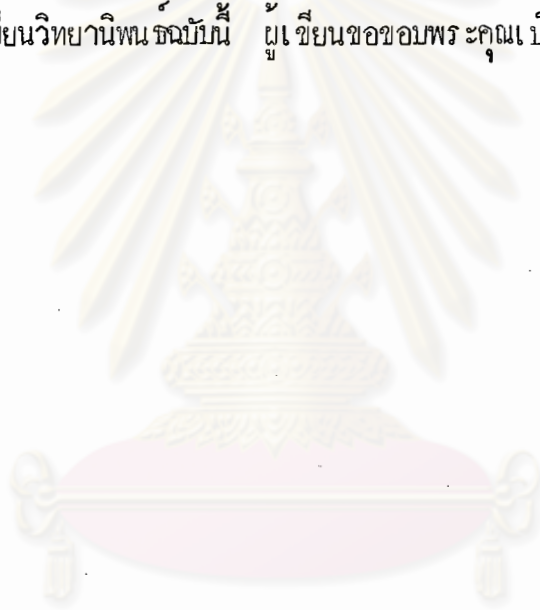
After having destroyed old Karmic particles completely, Jiva attains freedom without all kinds of Karmic particles. Its bondage of matter is asundered and then Jiva now regains the primal status again. This is called Mokṣa or the Liberation. Those who have attained this status have passed the various stages of mental development up to the highest 14th level called Ayogakevali-Guṇasthāna. After death, Jiva will float upward to the highest plane and then reside in Sudha-Sila at the end of Lokākas forever. Jiva in the primary status as such naturally obtains enlightenment and gains the four kinds of completion: infinite vision, infinite knowledge, unlimited power and unlimited happiness. **The liberated Jiva exists eternally.**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและให้คำแนะนำของผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ วิจิตร เกศวิสิษฐ์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น
จนกระทั่งงานได้สำเร็จลง และรองศาสตราจารย์ สุนทร ณ รั้งสี ผู้ที่ช่วยให้คำแนะนำ
บางประการในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
คำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	ฉ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๒. พัฒนาการความคิดเรื่องการศึกษาของและความหลุดพ้นในปรัชญาฮินดู ก่อนสมัยของพระมหาวีระ.....	๗
๓. อภิปรัชญาของปรัชญาเซน.....	๑๔
๔. ทรรศนะเรื่องพันธะและความหลุดพ้น.....	๒๓
๕. แนวปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น.....	๔๓
๖. เปรียบเทียบทรรศนะเรื่องการศึกษาของและความหลุดพ้นของนักปรัชญา เซนและนักปรัชญารวมสมัย.....	๑๐๖
๗. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ.....	๑๒๕
บรรณานุกรม.....	๑๒๘
ประวัติการศึกษา.....	๑๓๒

อักษรย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา
สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศต. ที. สี่.

อุปาลิวาสุตฺร ม.ม.

พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีสลขวรรค

อุปาลิวาสุตฺร แห่งมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณาสกั

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย